

Akademia Muzyczna im. Stanisława Moniuszki w Gdańsku

– Wydział Instrumentalny –

Małgorzata Lange-Banaś

***Polifonia łuków, trans w muzyce europejskiej i polifonia czasoprzestrzenna
w twórczości Hanny Kulenty jako studium emocji oraz aspekty wykonawcze
na przykładzie wybranych utworów fletowych***

Promotor: dr hab. Paweł Krauzowicz

Słowa kluczowe: polifonia łuków, trans w muzyce europejskiej, polifonia czasoprzestrzenna, emocje, Hanna Kulenty

STRESZCZENIE

Polifonia łuków, trans w muzyce w europejskiej i polifonia czasoprzestrzenna to techniki kompozytorskie, które zdefiniowała i na których oparła swoją twórczość kompozytorską Hanna Kulenty. Oryginalność tych technik polega między innymi na tym, iż kompozytorka buduje struktury dźwiękowe, zawierające niezwykle silny pierwiastek emocjonalny, wynikający z ukształtowania frazy. Umiejętnie prowadzona przez kompozytorkę narracja muzyczna oraz zastosowanie nowoczesnych technik wykonawczych, dopełniają wartości jej dzieła.

W pracy tej przyjęto tezę o wpływie tych właśnie technik kompozytorskich na emocje słuchacza oraz wskazano aspekty wykonawcze w wybranych utworach. Problematyka ta, w oparciu o wybrane utwory fletowe, nie doczekała się jeszcze syntetycznego opracowania, stąd też decyzja o wyborze tego innowacyjnego zagadnienia. Ponieważ sfera emocji jest bardzo subtelnym i subiektywnym odczuciem, na potrzeby uzasadnienia wspomnianej problematyki i przyjętej tezy przeprowadzono badania ankietowe, których wyniki dołączono do kompleksowej analizy dzieła od strony formalnej jak i emocjonalnej. Celem niniejszej dysertacji, która jest uzupełnieniem dzieła w postaci zrealizowanego nagrania na płycie CD, jest realizacja powyższego założenia na podstawie kompozycji fletowych Hanny Kulenty, a także jednej kompozycji na trąbkę i fortepian – w wersji na flet i fortepian. Wybrane utwory

Hanny Kulenty stanowiące materiał do analizy od strony formalnej, sonorystycznej i emocjonalnej to:

A Fifth Circle (1994) – for alto flute (or flute) and delay

A Sixth Circle (1995) – for trumpet, piano – prawykonanie wersji na flet

Stretto (1998) – for flute, clarinet, guitar and violoncello

Run (2004) – for flute and alto flute with echo delay and piano

Niniejsza praca podzielona jest na cztery rozdziały.

- Rozdział pierwszy stanowi uzasadnienie wyboru tematu oraz życiorys kompozytorki, napisany w formie krótkiego utworu literackiego. Biogram ten, spisany na podstawie rozmów autorki niniejszej pracy z kompozytorką, jest aktualnie jedynym źródłem informacji, ukazującym pełną sylwetkę kompozytorki.
- Rozdział drugi stanowi kompleksowe kompendium wiedzy, dotyczące twórczości Hanny Kulenty. Zawarte w nim podrozdziały przedstawiają charakterystykę poszczególnych technik kompozytorskich, ich genezę i rozwój, a także chronologiczny wykaz wszystkich utworów napisanych do 2015 roku.
- Rozdział trzeci to meritum niniejszej pracy, gdzie w poszczególnych podrozdziałach została dokonana analiza formalna oraz studium emocji poszczególnych dzieł utrwalonych na płycie CD. Zostały wskazane struktury emocjonalne, elementy formotwórcze i środki ekspresji. W rozdziale tym umieszczono także wyniki badań ankietowych, które zostały wykonane w celu udowodnienia tezy, w jakim stopniu techniki kompozytorskie Hanny Kulenty wpływają na emocje odbiorców jej muzyki. Powyższe rozważania są poprzedzone opisem współczesnych technik wykonawczych i brzmieniowych, które zastosowała kompozytorka w przedstawionych utworach. Rozdział ten kończą zagadnienia dotyczące aspektów wykonawczych poszczególnych utworów fletowych.
- Rozdział czwarty, kończący niniejszą pracę, jest podsumowaniem i próbą refleksji nad twórczością Hanny Kulenty w odniesieniu do jej filozofii muzyki. Jest również zaprezentowaniem prognoz badawczych, gdzie podstawą są nowe techniki kompozytorskie oparte na zjawiskach czasu i przestrzeni, nad którymi aktualnie kompozytorka pracuje, bowiem w całej twórczości Hanny Kulenty zagadnienie dotyczące zjawiska przebiegu czasu odgrywa w jej twórczości zasadniczą rolę.

Opisane w niniejszej dysertacji zależności pomiędzy emocjami a technikami kompozytorskimi, które zdefiniowała Hanna Kulenty, mogą stanowić punkt wyjścia dla teoretyków i wykonawców pragnących w przyszłości podjąć się studium w zakresie jej nowych technik kompozytorskich.

The Stanisław Moniuszko Academy of Music in Gdansk

– Instrumental Faculty –

Małgorzata Lange-Banaś

*The Polyphony of Arcs, Trance in European Music and Spatio-Temporal Polyphony
In the Oeuvre of Hanna Kulenty as a Study of Emotion and Its Performative Aspects,
Exemplified by Selected Compositions for the Flute*

Advisor: dr hab. Paweł Krauzowicz

Keywords: polyphony of arcs, trance in European music, spatio-temporal polyphony, emotions, Hanna Kulenty

SUMMARY

The polyphony of arcs, trance in European music and spatio-temporal polyphony are three compositional techniques introduced and defined by Hanna Kulenty who based her oeuvre on these techniques. Their originality of this approach stems, in part, from the fact that the composer creates extensive sound structures containing strong emotional elements that arise from the shaping of the phrases and other formal considerations. The value of her oeuvre is further increased by her ability to skilfully construct the musical narrative and by her implementation of modern performance techniques.

The main thesis of this dissertation is that these compositional techniques impact the emotions of the listeners and that certain performative aspects in selected works may illustrate this impact. This innovative subject, i.e., studying the emotional and compositional aspects of Kulenty's music as exemplified by the analysis of her flute works, has not been previously researched and, therefore, was selected for the present project. Since the sphere of emotions is both subtle and subjective, in order to research the connections between emotive worlds of the listeners and compositional worlds of Kulenty's music, an empirical research tool was chosen in the form of questionnaires and surveys, the outcome of which was coupled with the overall analysis of Kulenty's compositions, as seen from formal and emotional perspectives. The main goal of this dissertation, which is a supplement to the author's performance presented in a form of a CD recording, is to prove the above-proposed hypothesis, illustrated with examples

from flute compositions by Hanna Kulenty, as well as one work for trumpet and piano – in a version for flute and piano. Hanna Kulenty's works that provide material for the analysis of formal, sonoristic, and emotional aspects of the music in this dissertation are as follows:

A Fifth Circle (1994) – for alto flute (or flute) and delay

A Sixth Circle (1995) – for trumpet, piano – premiere performance of flute version

Stretto (1998) – for flute, clarinet, guitar and violoncello

Run (2004) – for flute and alto flute with echo delay and piano

The dissertation is divided into four chapters.

- The first chapter consists of the justification of the selection of the subject and a biography of the composer, written in a format of a short literary work. This biography, created on the basis of extensive conversations of the author with the composer, is currently the only existing source of information that documents her entire biography.
- The second chapter is a complete overview of the current state of research concerning the works and ideas of Hanna Kulenty. Its sections present the characteristic features of all the individual compositional techniques that she created, with their genesis and development, as well as a chronological list of all compositions to 2015.
- The core third chapter is the main contribution to knowledge contained in this dissertation. Its individual sections contain formal analyses and the study of emotions in all works recorded on the CD. The narrative indicates types of emotional structures, elements that create forms, and means of expression. This chapter also includes the outcome of the questionnaires and surveys which were conducted among listeners with the purpose of proving the thesis concerning the degree to which Kulenty's compositional techniques impact the emotions of her listeners. The account of this experimental project involving surveys of listeners is preceded by a description of contemporary performative and sound techniques that were used by the composer in the works listed above. The chapter ends with a discussion of issues concerning performative aspects of individual flute pieces.
- The fourth chapter that concludes the whole dissertation is a summary and a reflection on the oeuvre of Hanna Kulenty and its relation to her philosophy of music. This chapter also presents research prognosis, in which the new compositional techniques currently being developed by Kulenty are based on the complex phenomena of time and space. It is important to understand that in the entire career of Kulenty, issues concerning the flow of time have always played and continue to play a primary and fundamental role.

The relationships between emotions and compositional techniques that are described in this dissertation, as they have been defined and created by Hanna Kulenty, may become a starting point for other theorists and performers who wish in the future to study, analyze and perform works that incorporate her new compositional techniques.